

DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII PREȘCOLARILOR ÎN PROCESUL INSTRUCTIV-EDUCATIV

DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CREATIVITY IN THE INSTRUCTIONAL- EDUCATIONAL PROCESS

Snejana COJOCARI-LUCHIAN

Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul

E-mail: scfulgusor81@gmail.com

Rezumat. *Autoarea prezintă tehnici, sarcini practice de dezvoltare a creativității preșcolarălor, precum și rezultatele cercetării practice a creativității preșcolarălor.*

Cuvinte cheie: *creativitate; tehnici și probe practice de dezvoltare a creativității*

Abstract. *The author presents techniques, practical tasks for developing the creativity of preschoolers, as well as the results of the practical research of the creativity of preschoolers.*

Key words: *creativity; techniques and practical tests for the development of creativity.*

Introducere

Creativitatea reprezintă factorul esențial al progresului și cheia rezolvării problemelor tot mai complexe cu care se confruntă omenirea, ea fiind în același timp o necesitate de ordin personal a individului, în vederea autorealizării și promovării eului, dar și o nevoie socială, care asigură supraviețuirea unui popor, a speciei umane în ansamblul ei.

Problema creativității abordată, în diferite moduri, de curente și școlii de psihologie, numeroasele teorii arătând că esența procesului creativ poate fi nuanțată și reinterpretată. Creativitatea a constituit, însă, o provocare pentru toate școlile psihologice care au abordat-o ca pe o ramură de sine stătătoare, în conformitate cu conceptele lor fundamentale.

Metodologia cercetării

Obiectivele propuse sunt de fundamentare psihopedagogică, științifică și metodologică:

- Dezvoltarea imaginației creatoare a copiilor.
- Dezvoltarea capacităților de exprimare plastică a trăirilor sufletești utilizând valențele imaginației și creativității.
- Demonstrarea inițiativei în abordarea practică și descoperirea soluțiilor de valorificare a materialelor.

Cercetarea este realizată pe un eșantion de 20 de preșcolari.

Metode și instrumente utilizate

Cercetarea este de tip experimental, dar și practic-aplicativă. Metodele de cercetare folosite sunt următoarele:

Eșantionarea. Cercetarea este făcută pe două eșantioane – cele două grupe de grădiniță aflate în medii diferite (urban, rural) – cea din mediul rural fiind cea asupra căreia voi interveni pentru dezvoltarea creativității.

Cercetarea propriu zisă are trei faze esențiale:

- faza prealabilă sau aplicare a testului inițial de cunoștințe al copiilor.

- faza administrării învățării creative a elementelor de limbaj plastic și a conținutului disciplinei.
- faza de înregistrare a rezultatelor sau testarea finală a creativității (flexibilitate, originalitate, fluență).

Observația este metoda care a ajutat la culegerea datelor suplimentare în legătură cu diverse aspecte ale celor investigate. Acestea au fost înregistrate cât mai exact, fără interpretări și am folosit „Lista de control” pentru notare.

Convorbirea – interviul. Am folosit metoda în discuțiile intenționate cu copii despre opinii, dorințe, interese, aspirații am folosit-o mai ales în momentul organizării expoziției cu desenele realizate de ei.

Analiza produselor activității elevilor este metoda prin care am pus în evidență relevarea unor trăsături ale personalității copiilor prin prisma muncii lor: desenele, picturile.

Tehnici statistice. Am înregistrat testele aplicate în tabele de măsurare și comparare, am realizat un grafic din care reiese progresul grupei experimentale.

Testul – Testul E.P.Torrance (diagnostichează potențialul creativ și diferențiat), proba brainstorming, testul forme geometrice.

Rezultate

Aspecte concrete ale aplicării cercetării la grupa experimentală.

Pentru a desfășura cercetarea în condiții am proiectat planuri de lecție pentru fiecare activitate în parte. O să exemplific cu câteva schițe de proiect didactic și cu constatările făcute în urma desfășurării lecției. Desfășurarea lecției am făcut-o după o schemă care cuprinde anumite faze și acțiuni:

Faza de pregătire:

- prezentarea temei plastice și antrenarea elevilor.
- analiza temei plastice și împărțirea ei pe părți.
- structurarea temei ținând seama de elementele principale.
- instructajul făcut de educatoare privind tehnica de lucru și exercițiul aplicativ.
- crearea unei ambianțe estetice adecvate, stimulatoare.

Faza incubajei include realizarea exercițiilor aplicative – puncte, linii, forme plane, volume, culori, asocieri cu cunoștințele interdisciplinare.

Faza de iluminare include stabilirea unor soluții noi, alte forme ale desenelor.

Faza de verificare - analizarea lucrărilor făcute de copii.

Faza prealabilă sau aplicare a testului inițial de cunoștințe al copiilor.

Proba nr.1. Este o probă de tip imaginativ prin care se urmărește stabilirea nivelului de dezvoltare a componentelor creativității prin construirea de imagini pornind de la două linii drepte, frânte, curbe, paralele astfel încât să rezulte figuri semnificative, diferite și originale. Se solicită indicarea unui titlu original pentru aceste lucrări.

Proba nr. 2. După ce este citită o poveste foarte bine cunoscută de copii se cere copiilor să facă un desen folosind culoarea, forma, liniile, punctele.

Tabelul 1. Descriptori de performanță.

FOARTE BINE	BINE	SUFICIENT
Realizarea compoziției figurative folosind culoarea, tonurile, nuanțele unei culori;	Realizarea compoziției în mai puține culori și tonuri;	Realizarea compozițiilor într-o singură culoare;
Organizarea echilibrată a suprafeței cu ajutorul elementelor de limbaj plastic învățate;	Organizarea suprafeței folosind mai puține elemente de limbaj plastic;	Compunerea spațiului folosind doar puține elemente de limbaj plastic;
Exprimarea sugestivă a conținutului din textele literare;	Exprimarea ideilor din textele literare.	Exprimarea unui număr mic de idei din testele literare.
G.experimentală: 3 copii	G. experimentală: 5 copii G. de control: 5 copii	G. experimentală: 8 copii

G.de control: 8 copii		G. de control: 3 copii
-----------------------	--	------------------------

Proba nr. 3. Brainstorming, dezvoltă creativitatea de grup prin amânarea evaluării și separarea actului imaginativ de faza gândirii critice.

În grupe, fiecare copil primește o foaie de desen și începe lucrarea cu un element la alegere. După două minute de lucru foaia trece la următorul coleg care va continua ideea acestuia cu o altă culoare.

Constatare:

S-au obținut:

- grupa experimentală - 3 calitative Foarte Bine, 6 calitative Bine și 7 calitative Suficient
- grupa de control – 7 calitative Foarte Bine, 6 calitative Bine, 3 calitative Suficient

Astfel, la cele trei probe inițiale, copiii de la grupa experimentală care au obținut calitative de Suficient, deci cu un nivel scăzut al creativității, sunt în număr de 25.

Cei care au obținut calificativul Bine, deci un nivel mediu, sunt în număr de 17. Calificativul Foarte Bine a fost obținut de 12 copii.

La grupa de control rezultatele au fost următoarele:

- foarte bine: 25 de copii
- bine: 17 copii
- suficient: 12 copii

Faza administrării învățării creative a elementelor de limbaj plastic și a conținutului disciplinei.

Pentru că se știe că un copil are nevoie de prilejul de a se exprima, în faza de administrare a învățării creative am oferit șansa de a învăța copiilor, prin jocurile de creație: jocuri și activități liber-creative pe arii de stimulare.

Etapa pregătitoare cu cele 4 faze:

a. faza de investigare a membrilor grupurilor și de selecționare a acestora în vederea constituirii grupului creativ;

b. faza de antrenament creativ care constă în organizarea și familiarizarea cu tehnicile de lucru;

c. faza de pregătire a ședințelor de lucru în care se aranjează sala de grupă, se alege momentul zilei, se verifică materialele necesare, se anunță copiii regulile, fazele, durata intervenției fiecărui copil, precizându-se faptul că fiecare spune o singură idee chiar dacă în minte are mai multe, luându-se cuvântul pe rând. Se admite intervenția numai celor care preiau ideea și o continuă.

d. faza productivă a grupului de creativitate, în care se manifestă asaltul, furtuna creierului; copiii nu critică, nu lungesc durata exprimării, încearcă să emită cât mai multe idei proprii noi, să dezvolte ideile colegilor, să analizeze, să-și imagineze.

Cadru didactic nu are voie să emită idei, să comenteze. El intervine numai când nu se respectă regula, reformulează sau repetă sub formă de clarificare sinteză. Are rol de a încuraja, stimula, coordona, dirija activitatea creatoare a grupului.

Brainstormingul stimulează creativitatea în grup, spiritul competitiv și are efecte psihologice incontestabile: crește încrederea în sine și în alții, produce plăcere personală, crește spiritul de inițiativă.

Tehnici de dezvoltare a creativității preșcolarelor:

a) Tehnica picturii cu pastă de dinți, asemănătoare cu cea a dactilopicturii. Activități recomandate: *Ninge cu fulgi mari*, *„Orașul iarna”*.

b) Tehnica desenului decorativ cu ajutorul pieptenului. Activități recomandate: *„Covorul”*, *„Copacul”*.

c) Tehnica desenului cu lumânarea - în acest scop se folosesc lumânările pentru pomul de iarnă sau chiar lumânările obișnuite. Teme: *„Peisaj de iarnă”*, *„Plecarea berzelor”*

d) Pictura cu sfoara. Exemple de activități: *„Forme fel de fel”*, *„Vârtejuri”*

e) Tehnica scurgerii și suflării culorii dezvoltă sensibilitate pentru armonia cromatică. Ex. *„Câmp cu iarbă și cu flori”*, *„Albumul”*.

f) Tehnica plierii hârtiei: Se realizează astfel: peste petele de culoare puse cu pensule groase pe jumătate din suprafața hârtiei se pliază hârtia pe jumătate și se netezește cu mâna pentru a presa culorile aflate între foi. Astfel, se obțin două forme spontane identice, aflate față în față. Exemple de activități: *„Abracadabra, vrăjitorie de culori”*, *„Floarea”*, *„Fluturașul”*.

g) Pictura cu palma.

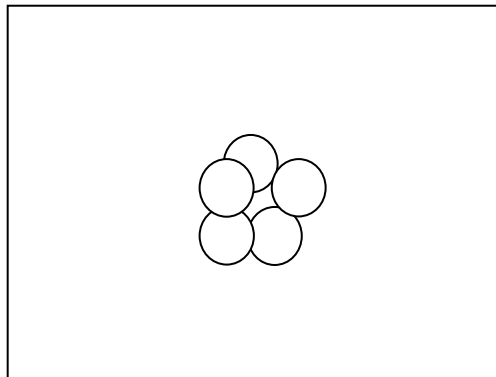
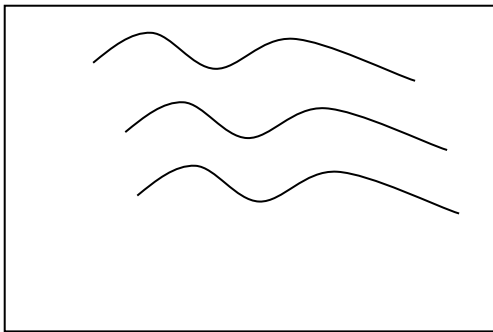
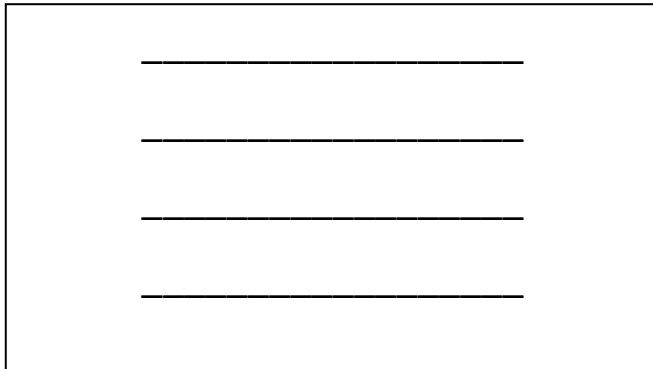
Etapa finală

În etapa finală am aplicat testul de evaluare finală, test care a avut ca scop demonstrarea dezvoltării creativității preșcolarilor prin activitățile artistico - plastice.

După faza de implementare la grupa experimentală a metodelor și tehnicilor specifice, evaluarea inițială vine să confirme faptul că acționând cu instrumentele potrivite asupra unui grup de copii, indiferent de mediul din care provin - se vor obține rezultate mult mai bune ca la evaluarea inițială.

Test evaluare finală

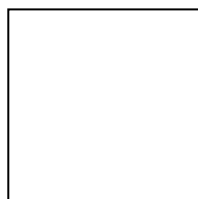
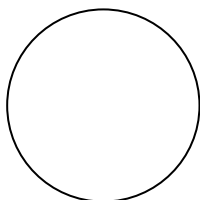
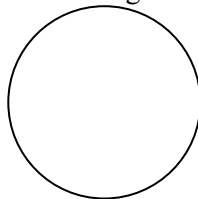
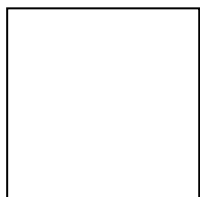
1. Găsește cât mai multe interpretări pentru fiecare din desenele schematice prezentate

2. Completează cât mai multe chipuri cu ajutorul cifrelor:

3. Găsește un final pentru poveste, continuă prin desen și apoi spune-o!
4. Desenează cât mai multe obiecte folosind formele geometrice pătrat și cerc.

La cele trei probe inițiale, copiii de la grupa experimentală care au obținut calificative de Suficient, deci cu un nivel scăzut al creativității, sunt în număr de 25. Cei care au obținut calificativul Bine, deci un nivel mediu, sunt în număr de 17. Calificativul Foarte Bine a fost obținut de 12 copii.

La grupa de control rezultatele au fost:

- foarte bine: 25 de copii
- bine: 17 copii
- suficient: 12 copii

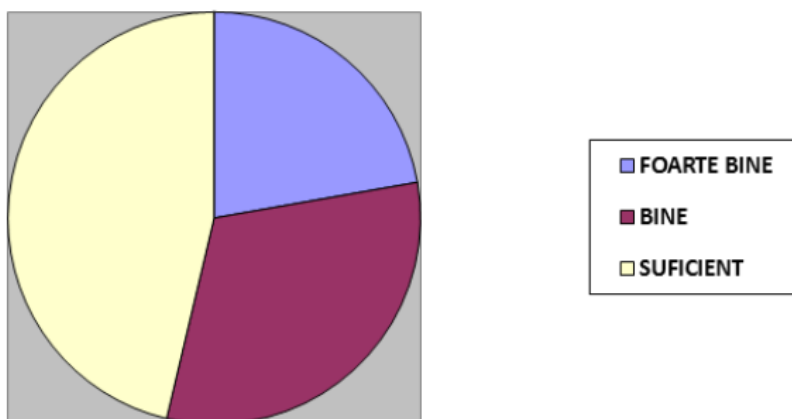

Figura 1. Rezultate grupa experimentală

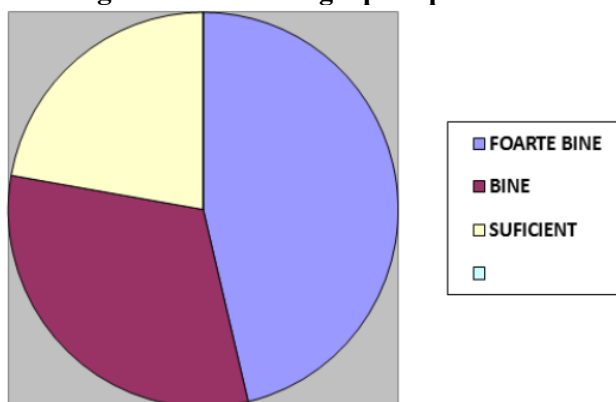

Figura 2. Rezultate grupa de control

După implementarea activităților în cadrul etapei de implementare a modalităților de stimulare a creativității, rezultatele obținute la evaluarea finală au fost net superioare celor de la etapa inițială.

Astfel, la cele 4 probe s-au obținut următoarele rezultate: din cei 16 copii de la Grupa experimentală prezenți la testare, 13 au obținut calificativul Foarte Bine, 2 calificativul Bine și un singur copil calificativul Suficient.

La grupa de control asupra căreia nu s-a intervenit cu nicio modalitate de stimulare a creativității, rezultatele au fost următoarele: 8 copii au obținut Foarte Bine, 4 au obținut Bine și 4 Suficient.

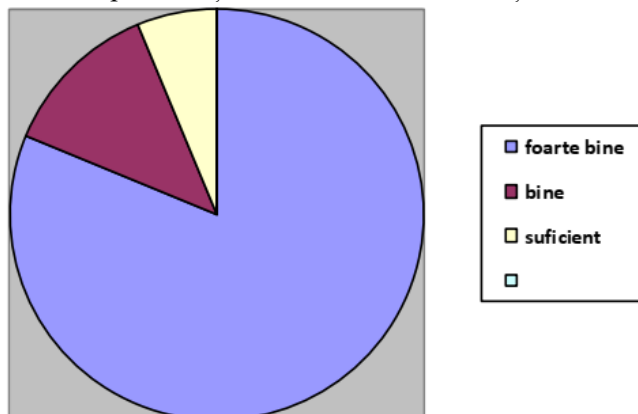

Figura 3. Rezultate obținute la grupa experimentală

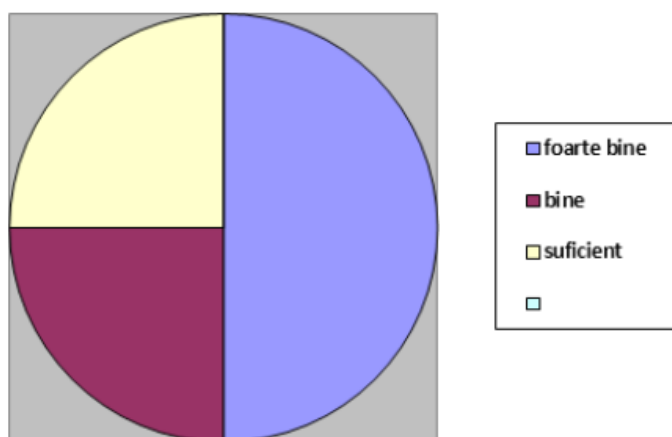

Figura 4. Rezultate obținute la grupa de control

Concluzii

Rezultatele acestei cercetări sunt mai mult decât grăitoare: intervenind asupra unui grup de copii în încercarea de a stimula creativitatea, se obține un rezultat foarte bun. Chiar dacă grupul supus experimentului este dintr-un mediu mai puțin favorabil, acțiunea care se aplică are un efect imediat într-un anumit timp; copiii reacționează la stimuli, iar creativitatea este la nivel maxim în momentul evaluării finale.

Referințe bibliografice:

1. Alexandru V. Stimularea creativității preșcolarilor din perspectiva managementului grupei. În: Didactica, 2012, nr. 26.
2. Ancuța L. Educarea creativității la copii. În: Revista învățământul preșcolar, 2002, nr.1-2.
3. Popescu G. Psihologia creativității. București: Editura Fundației România de mâine, 2004.
4. Rafailă E. Educarea creativității la vârsta preșcolară. București: Editura Aramis, 2007.
5. Ravaru C. Creativitatea artistică a copiilor cu dizabilități. Vaslui, 2013.